

ΖΩΗΣ ΦΡΑΝΤΖΗ

ΕΝΑΣ ΣΠΟΥΔΑΙΟΣ ΠΑΡΑΓΟΝΤΑΣ ΤΗΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Ο ΡΥΘΜΟΣ

Ο Emil Jacques-Dalcroze, ο ιδρυτής της Ρυθμικής, προώριζε βέβαια την διδασκαλία του για όλο τον κόσμο αλλά πιο πολύ για τα παιδιά που τόσο τα αγαπούσε. Πάντα τον κατείχε η σκέψη πώς θα ήταν δυνατό να κάνει πιο δυνατά και πιο αποδοτικά τα πρώτα βήματα του αβριανού ανθρώπου, με τι τρόπο θα μπορούσε να τον ένθαρρύνει και να τον κάνει να ειδή σιγά-σιγά καθαρά μέσα του. Στα βιβλία του και στα μαθήματά του δίνει πολύτιμες συμβουλές στις μητέρες πώς να βοηθούν τα παιδιά τους, πώς να τους κάνουν πιο εύκολη τη δουλειά τους, να μη τα κουράζουν με μάθηση ξερή και υπερβολική, να ελέγχουν τις συντροφικές τους, να μη λείπουν ούτε λεπτό από κοντά τους εξηγώντας τους τα τόσα πρωτόγνωρα και καταπληκτικά

για το παιδικό μυαλό πράγματα και γενικά πώς θα τους δώσουν την πρώτη και βασικότερη μύηση στη ζωή. Ακόμα θεωρεί σημαντικό ο Jacques-Dalcroze να διακρίνουμε από πολύ ένωρις τα πιο χαρακτηριστικά προτερήματα και τις πιο εκδηλές τάσεις του παιδιού και να βρούμε τον καλύτερο τρόπο για να αναπτυχθούν αυτά του τα φυσικά χαρίσματα και να νύθιση η προσωπικότητά του. Κι' εκεί που έπιμένει ιδιαίτερα ο Jacques-Dalcroze είναι το ζήτημα των μουσικών σπουδών.

Επειδή πολλές μητέρες θέλουν να αγαπήσουν τα παιδιά τους τη μουσική και ίσως έχουν και τη φιλοδοξία να τα κάνουν μουσικούς, το πρώτο πράγμα που σκέπτονται είναι να τους μάθουν πιάνο. Αυτή όμως η δουλειά, όπως και κάθε άλλη δουλειά, χρειάζεται την

προετοιμασία της που θα την κάνει πιο εύκολη, πιο αποδοτική και πιο αγαπητή στο παιδί. Για να διδάξουμε κάτι σ' ένα μικρό παιδάκι και γ'αυτά να του γίνουμε αντιληπτοί, αφού βεβαίως εκείνο είναι άδύνατο ν' ανεβή στο δικό μας επίπεδο, πρέπει να κατορθώσουμε έμείς στο δικό του. Συνιστά λοιπόν ο **Dalcroze**, πριν αρχίσουμε να μαθαίνουμε στο παιδάκι το διάσολο αυτό δρυαυο, να του επιβάλλουμε μερικές άσκησης, ιδιαίτερα γιά τή μέγρπτασ και τή χέρια μέ λόγισμο και έλαφρο και προσεκτικό στρίψιμο του καρπού, ή νά τού συνθίβισουμε να τσάκνουν πολύ γρήγορα ένα άντικειμενο πού βρίσκεται μακριά του. "Έπειτα άπ' αυτό μπορούμε να καθίσουμε τó παιδί έμπρός στό πιάνο και νά τó βάλουμε να μιμηθί μέ τή δάκτυλά του τó άστρπταίο πήδημα του ποπτικού, τó γοργό ξεπέταγμα του λαγού και τού έλαφιοú ώς τó άργό και βαρύ περπάτημα τού βοδιού. "Έπειτα θά προσπαθήσει τó παιδάκι να μιμηθί μέ τή φωνή του ή μέ τó πιάνο διαφόρους ήχους, όπως τó κελάδημα τού κότσιφα, τή φωνή τού κόκου, τού κόρακα, τού κακάριου τής κόττας, τó χλιμίντρισμα τού άλόγου, τó μούγκρισμα τού βοδιού και ότι άλλο μπορεί. Κι' όλη σ'αυτή τήν προπρασκευαστική δουλειά ο **Dalcroze** τή συμπληρώνει μέ τις περίφημες *rondes* του, μικρά κομματάκια—παχινίδια πού είναι μουσική, κίνηση και λόγια μαζί και πού μορφώνουν μουσικά τα παιδάκια και τ'αυτόχρονα τά διασκεδάζουν. Ο **Dalcroze** παρ'ακινήθηκε νά δημιουργήσει αυτές τις *rondes* άπό τή διαπίστωση πού είχε κάνει στις παραδόσεις του, ότι τά μικρά μάθαιναν πύ εύκολα και πύ γρήγορα όταν έστεκαν όρθια παρά άν ήσαν, καθισμένα και ότι τó βάδιση ή ό κίνησης δυνάμειαν τή μνήμη και τή αντίληψη τους. Σήμερα, έκτός άπό τούς ειδικούς δασκάλους τής Ρυθμικής, οι περισσότεροι μουσικοί παιδαγωγοί έχουν πιά άναγνωρίσει ότι ή μελέτη τής κίνησης είναι ή βάση τής μουσικής άνάπτυξης και γενικότερα κάθε άλλης καλλιτεχνικής σπουδής. Γιά τόν **Dalcroze** δέν μπορεί νά άπαρξί μία ειδικευμένη τεχνική δλότεια άνεξάρτητη άπ' όλο τόν άλλο όργανισμό. Πιστεύει ότι πρέπει να είμαστε σε θέση νά έλέγχουμε άπόλυτα όλες τις κινητικές μας έκδηλώσεις, να κατέχουμε δηλαδή όλες τις τεχνικές γιά νά μπορούμε δέν άπιτόχουμε και τήν ειδική τεχνική πού μάς άνδιαφέρει στη δουλειά μας. Μ' αυτό τόν τρόπο ή τεχνική μας θά πηγάσει άπό τόν έναρμονισμό όλων των ένεργειών μας, σωματικών και πνευματικών, και θά μάς άπιτρέψει να χρησιμοποιήσουμε τó άνώτερο όριο τής Ικανότητάς μας. Κι' αυτό γίνεται κατορθωτό μόνο μέ τή Ρυθμική γυμναστική πού δίνει στό παιδί τά μέσα νά γνωρίσει τούς διάφορους μηχανισμούς τού σώματός του. Κι όταν πιά μεγαλώσει και έρθη ή ζωη νά διαλέξει ένα επάγγελμα, θά είναι σε θέση νά άικρίνει τις πραγματικές κλίσεις του και νά συντάξισι τις έπιθυμίες του μέ τις δυνάμεις του. "Αντίθετα, ή είδικευση σ' ένα όποιοδήποτε κλάδο, χωρίς μία γενική άγωγή, φέρνει ταραχή και άνισορροπία στό νοú, άντι νά τόν άνεβόσει και νά τόν φωτίσει. Η Ρυθμική, τó λέει και τó ζανναλέι ό **Dalcroze**, δέν είναι τέχνη άλλα προετοιμασία γιά τή τέχνη.

Ο **Jacques-Dalcroze**, στην άρχή τών πειραματισμών του, είχε άρχίσει νά μαθαίνει στό παιδάκια ώραιές και άρμονικές κινήσεις άλλα πού γρήγορα διαπίστωση ότι οι ασθόρνητες και πύ ένδοτικες κινήσεις ήσαν πού πύ ζωνάνει και πύ έκφραστικές άπό τις ύπαγορευ-

μένες. Κι' άπό αυτό έβγαλε τó συμπέρασμα ότι πρέπει πρώτα ν' άναπτύξουμε τήν ίδισογυκρασία και νά κινήσουμε τις διάφορες έσωτερικές άντιστώσεις τού παιδιού, μινικές ή νευρικές και έπειτα νά επιβάλλουμε τή μορφή τής κίνησης και γενικότερα κάθε άλλης έκδηλώσης. Τó νά μάθουμε στό παιδί νά μιμηται ώριμένες κινήσεις, έστω και αισθητικά άνότερες, είναι ζήτημα καθαρά τεχνικό και δέν έχει κανένα άντίκτυπο στην ψυχική και πνευματική διαμόρφωση του. "Εκείνο πού έχει σημασία είναι νά έλευθερώσουμε πρώτα τó παιδί άπό τόν έσωτερικό διαταγμό πού άλλότιωτα θά τó κατείχε σε όλη του τή ζωή κι' έπειτα νά τó άφήσουμε μόνο του και έλευθερο νά έκφρασθί. Κι' όταν πιά τó παιδί μπορεί νά δώσει μοναχό του τή μορφή στις κινήσεις του, θά μπορούέ ακόμα και νά τις ποικιλίσει, άνάλογα μέ τις διάφορες άσκήσεις Ρυθμικής πού θά τού έπιβληθούν, ή θά ταξινομήσει και θά μετρήσει τήν κίνηση τού ή θά τήν κάνει έκφραστική ή πλαστική.

Η Ρυθμική δίνει στό σώμα τή δυνατότητα νά ύπακούει εύκολα, χωρίς άντίσταση ή διαταγμό, στις προσατάς τού νοú. Είναι δηλαδή στην ούσια μία άγωγή τού μεγάλου συμπληθητικού νεύρου πού παίζει τόσο σπουδαίο ρόλο και πού, σε συνεργασία μέ τόν έγκεφαλο, κατευθίνει τήν έσωτερική μας ζωή. Ο ρυθμός γίνεται, κατά τήν ώρα έκφρασης τού **Dalcroze**, ό "δρ-χοντας τó έγκεφάλου και έπηρεάζει τή τελευταία μορφή κάθε έκδηλώσης.

Ο **Jacques-Dalcroze** ήθελε ν' άρχίσει τά παιδάκια Ρυθμική μόλις γίνονο 2 1/2 ή 3 χρόνων, γιατί πίστευε ότι όσο άνωριτερα και σε μικρότερη ηλικία έφαρμόσθί ή άγωγή μέ τó ρυθμό, τόσο πύ άξιοβαμύματα και σωτήρια άποτελέσματα θά έχη άπάνω στό παιδί. Γιάτι όταν τó παιδί μεγαλώσει και χαλάσει άπό τήν παλιά και στενοκέφαλη έκπαίδευση, θά χρειασθί νά κάνει τρομερές προσπάθειες γιά νά φέρη μέσα του και νά βρή τή ζωντανή πηγή κάθε βούλησης και κάθε Ικανότητάς του. Και γι' αούτ, προσθέτει ό **Dalcroze**, δέν πρέπει ποτέ νά έμποδίζουμε τά παιδά νά έκδηλώνουν τó αισθητά τους ή τις σκέψεις τους μέ κινήσεις, πηδηματα ή ότι άλλο του έρχεται ασθόρνια, έστω κι' άν μάς άνοχλεί ό θόρυβος και ή φασαρία γιάτι ή άδιάκοπη καταστολή τής έκφραστικής τους διάθεσης μπορεί νά τούς δημιουργήσει άργότερα σοβαρές άπάθσεις ή και μία κατάσταση μόνιμης έσωτερικής απαγόρευσης (inhibition). Ο περιορισμός τής παιδικής ζωτικότητας θά μπορούσε ακόμα νά μειώσει τήν προσωπικότητα τού παιδιού και νά τó στερήσει άπό τή δημιουργική του φαντασία. Τό μόνο πού έχουμε νά κάνουμε είναι νά φροντίσουμε νά διοχετευθί εκεί πού πρέπει ή έντονη ζωτικότητα τού παιδιού και τήν πυρετώδη ταραχή του νά τή μεταβάλλουμε σε μία ωφέλιμη και σκόπιμη δράση. Μέ τήν Ισορροπία πού θά χρίσει ή Ρυθμική άγωγή στις κινητικές έκδηλώσεις τού παιδιού θά διώξη τή ταραχή άπό τó νοú του και θά τού δώσει τά μέσα άργότερα νά μετουσιώση μέ άπόλυτη ήρεμία τις ιδέες του σε πράξεις, μέ άλλα λόγια θά τού άπιτρέψει νά άξιοποιήσι όλες τις δυνατότητες του και νά ζήσει μία ώραία ζωή, έλευθερη άπό τις νευρικές άντιστώσεις πού τόσο μειώνουν τήν άνθρώπινη ύπαρξη και άναχαιτίζουν τις φυσικές τής παρορμήσεις.